
فصلنامه علوم و فناوری اطلاعات:

مطالعه کتابسنجی

(۱) نورالله کرمی (۲) رحیم علیجانی (۳) مریم صالحی

چکیده: در این پژوهش با استفاده از روش کتابسنجی، کلیه مقالات مجله علوم و فناوری اطلاعات در یک دوره ۵ ساله (از سال ۱۳۸۰ تا ۱۳۸۴) مورد تحلیل قرار گرفت. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که در این دوره ۵ ساله ۶۷ مقاله تألیفی، ۲۹ مقاله ترجمه‌ای و ۷ مورد گزارش به چاپ رسیده است. همچنین ۱۱۵ مولف و مترجم این مقالات را به چاپ رسانده‌اند. «احمد شعبانی» با چاپ ۵ مقاله تألیفی فعال‌ترین مؤلف، و همچنین با چاپ ۴ مقاله ترجمه‌ای فعال‌ترین مترجم می‌باشد. از نظر سازمانی، پژوهشگران پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی ایران با داشتن ۲۰ مؤلف در رتبه اول چاپ مقاله قرار دارند. استان تهران با داشتن ۴۶ مؤلف در رتبه اول تولید مقاله در بین استان‌ها قرار می‌گیرد. یافته‌ها همچنین نشان می‌دهد که مردان در مقایسه با زنان، مشارکت بیشتری در چاپ مقاله داشته‌اند.

کلیدواژه‌ها: کتابسنجی، فصلنامه اطلاع‌رسانی، فصلنامه علوم و فناوری اطلاعات، پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی ایران.

۱. مقدمه

هر چند محمل‌های اطلاعاتی امروزه در حال دگرگونی هستند، با این حال مجلات چه در قالب چاپی و چه در قالب الکترونیکی هنوز یکی از منابع و بسترهای مهم انتقال اطلاعات و یافته‌های علمی و فنی جدید محسوب می‌شوند. از همین رو بررسی و تحلیل مقالات موجود در مجلات می‌تواند نتایج خوب و راهکارهایی برای رشد و توسعه آتی آن مجله و دیگر نمونه‌های مشابه به همراه داشته باشد. در این مقاله با استفاده از روش کتابسنجی به بررسی و تحلیل مقالات موجود در فصلنامه علوم و فناوری اطلاعات (وابسته به پژوهشگاه

اطلاعات و مدارک علمی ایران) پرداخته شده است. انتشار فصلنامه علوم و فناوری اطلاعات از سال ۱۳۵۱ آغاز شد. این مجله در حوزه علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی به چاپ و نشر مقاله می‌پردازد. در سال‌های ۱۳۶۵ تا ۱۳۷۱ این فصلنامه منتشر نشده است. همچنین از سال ۱۳۸۴ دوره ۲۱ شماره ۱، نام این فصلنامه از «فصلنامه علوم اطلاع‌رسانی» به «فصلنامه علوم و فناوری اطلاعات» تغییر یافته است.^۱ این مجله به صورت پیوسته بر روی سایت اینترنتی پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی ایران^۲ به صورت پیدای اف و اچ‌تی‌ام‌ال قابل دسترسی است.

۲. پیشینه پژوهش

«دیانی» (۱۳۶۵) در پژوهشی با عنوان «مقالات و مقاله‌نویسان در نامه انجمن کتابداران ایران» به بررسی ۱۸۷ مقاله چاپ‌شده در دوره سیزده ساله «نامه انجمن کتابداران ایران» پرداخته است. یافته‌های این پژوهش نشان داد که تعداد بسیار کمی از کتابداران تحصیل کرده ایران در «نامه انجمن کتابداران ایران» مقاله به چاپ رسانده‌اند. همچنین قانون برادفورد، لوتکا و مورفی در مورد نویسندگان مقالات این مجله صادق است و توزیع موضوعی مقالات چاپ‌شده در این نشریه از نظر پاسخگویی به نیازهای آموزشی، نامتعادل بوده است.

«کاتوزیان» (۱۳۷۸) در پژوهشی با عنوان «بررسی مقالات کتابداری و اطلاع‌رسانی مجلات فارسی ایران در فاصله سال‌های ۱۳۵۷ تا ۱۳۷۲» نشان داد که ۱۴۷ عنوان مجله فارسی‌زبان داخل کشور، در مجموع ۹۴۲ مقاله کتابداری و اطلاع‌رسانی منتشر کرده‌اند و از این میان مجله «پیام کتابخانه» با ۱۱/۴۰ درصد، بالاترین سهم را در انتشار مقالات داشته است. از سال ۱۳۶۸ تا ۱۳۷۲ انتشار مقالات این حوزه سیر صعودی داشته و مقالات تألیفی ۳/۰۴ برابر مقاله‌های ترجمه‌شده بوده است. نگارش درباره موضوعات مرتبط با کتابخانه‌ها بالاترین گرایش موضوعی در مقالات بود. ۲۴ درصد نویسندگان ۴۸ درصد تولید مقالات را به خود اختصاص داده بودند.

در پژوهشی دیگر با عنوان «بررسی مقالات کتابداری و اطلاع‌رسانی ۱۳۵۸ تا ۱۳۷۴»، «احمدی لاری» و «فرزین» (۱۳۷۶) مقالات کتابداری و اطلاع‌رسانی موجود در فصلنامه

کتاب، پیام کتابخانه، کتابداری، اطلاع‌رسانی، و کرانه را از جنبه های تألیف و ترجمه، پدیدآورندگان، موضوع و میزان مشارکت اعضای هیئت علمی، دانشجویان، و کتابداران مورد بررسی قرار دادند. نتایج پژوهش نشان داد که از مجموع ۴۱۶ مقاله و گزارش مندرج در مجلات کتابداری و اطلاع‌رسانی، ۲۷۰ مورد (برابر با ۶۴/۹۰ درصد) تألیف و ۱۴۶ مورد (۳۵/۰۹ درصد) ترجمه است. سهم مردان ۲۳۵ مورد (برابر با ۵۶/۴۹ درصد) و سهم زنان ۱۶۰ مورد (برابر با ۳۸/۴۶ درصد) بوده است و ۳ مورد (برابر با ۰/۷۲٪) درصد به صورت مشترک نوشته شده. موضوع بیش تر مقالات را کتابخانه‌ها و اطلاع‌رسانی تشکیل داده و بیش از نیمی از مقالات توسط افرادی ارائه شده که تنها یک مقاله منتشر نموده‌اند.

«شهریاری» (۱۳۸۵) در پژوهشی با عنوان «تحلیل استنادی مقالات فصلنامه علوم اطلاع‌رسانی (۱۳۵۱-۱۳۸۱)» با روش تحلیل استنادی به بررسی وضعیت استناد در مقالات فصلنامه علوم اطلاع‌رسانی مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران از آغاز نشر (۱۳۵۱) تا پایان سال ۱۳۸۱ (دوره هجدهم شماره های ۱ و ۲) پرداخته است. بدین منظور مقالات تألیفی انتخاب، و ۱۳۳۰ استناد آن مورد تحلیل قرار گرفته است. نتایج این تحقیق نشان داد که از مجموع ۲۶۶ مقاله چاپ‌شده، ۱۵۹ مقاله تألیفی و ۱۰۷ مقاله ترجمه است. بالاترین نیم‌عمر به گزارش (با ۹ سال و ۷ ماه) و کم‌ترین آن به یادداشت شخصی (با ۶ ماه) تعلق دارد. ۸۱/۷ درصد استنادها در حوزه کتابداری و ۱۸/۳ درصد غیر کتابداری یا نامشخص بوده‌اند.

«مقصودی دریه» (۱۳۸۱) در پژوهشی که با عنوان «بررسی استنادی مقالات در مجلات علوم اطلاع‌رسانی، فصلنامه پیام کتابخانه، فصلنامه کتاب، و کتابداری در سال‌های ۱۳۷۸ تا ۱۳۷۹» انجام داده نشان می‌دهد که ۷۶ درصد از مقالات منتشرشده در این مجلات تألیف، و میزان مقالات ترجمه‌ای تنها ۲۴ درصد بوده است. این درصد در ۴ عنوان مجله مورد بررسی متفاوت بوده. در ارتباط با سطح علمی نویسندگان، نتایج نشان داد که دارندگان کارشناسی ارشد در بالاترین رتبه، و پس از آن اعضای هیئت علمی قرار داشته‌اند. همچنین سهم منابع فارسی و خارجی یکسان نبوده و در استناد به منابع فارسی بیش تر به کتاب، و در استناد به منابع خارجی به مجله بوده است.

۳. روش‌شناسی پژوهش

در این پژوهش برای گردآوری داده‌ها از روش کتابسنجی استفاده شده است. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه مقاله‌های منتشرشده توسط متخصصان کتابداری و اطلاع‌رسانی داخل و خارج از کشور در مجله علوم و فناوری اطلاعات در یک دوره پنج‌ساله از ابتدای سال ۱۳۸۰ تا ۱۳۸۴ (برابر با دوره ۱۶ شماره ۳ و ۴ تا دوره ۲۱ شماره ۲) می‌باشد. در مجموع ۲۰ شماره از مجله که دارای ۱۰۳ مقاله و ۱۱۶۲ منبع، و ۱۹ مقاله بدون منبع و ۴ مقاله بدون مؤلف بود استخراج گردید. از ۱۰۳ مقاله موجود، ۶۷ مقاله تالیفی، ۲۹ مقاله ترجمه و ۷ مورد گزارش می‌باشد. روشی که پژوهشگران به کار گرفتند این بود که بعد از یادداشت‌برداری از قسمت‌های مورد نیاز هر مقاله (مانند صفحه عنوان و فهرست منابع) داده‌های جمع‌آوری‌شده را برای تحلیل‌های بعدی وارد نرم‌افزار اکسل^۳ کردند. همچنین برای اطمینان از صحت مرور، در انتهای جمع‌آوری داده‌ها، بار دیگر کلیه داده‌ها با منابع مطابقت داده شد. قابل ذکر است که کلیه مقالات اعم از ترجمه، تألیف، و گزارش، تحت نام هر سازمان یا دانشگاه (اعم از داخلی یا خارجی) در داده‌های پژوهش محاسبه گردید. تعداد معدودی مقاله، مشخصاتی از قبیل مدرک تحصیلی و وابستگی سازمانی را ذکر نکرده بودند که در این مقاله با نام «نامشخص» در نمودارها و جدول‌ها مشخص شده‌اند. در ادامه با ذکر سؤال‌های پژوهش، به این پرسش‌ها پاسخ داده می‌شود.

۴. یافته‌ها

۴-۱. فعال‌ترین مؤلفان چه کسانی هستند؟

براساس جدول شماره ۱ «احمد شعبانی» با تألیف ۵ مقاله و اختصاص ۶/۲۵ درصد، جایگاه نخست را به خود اختصاص داده است. همچنین «فاطمه معتمدی» و «مهدی سمائی» هر یک با ۳ مقاله و اختصاص ۳/۷۵ درصد هر دو در رتبه دوم قرار دارند. افراد بعدی جدول هر یک با ۲ مقاله و اختصاص ۲/۵ درصد در رتبه سوم قرار می‌گیرند.

جدول ۱ فعال ترین مولفان

مؤلفان	تعداد	درصد
احمد شعبانی	۵	۶/۲۵
فاطمه معتمدی	۳	۳/۷۵
مهدی سمائی	۳	۳/۷۵
اسدالله آزاد	۲	۲/۵
مهری صدیقی	۲	۲/۵
علیرضا نوروزی	۲	۲/۵
شهرزاد نیاکان	۲	۲/۵
مریم خسروی	۲	۲/۵
فریدین کولانیان	۲	۲/۵
محمدصادق محقق زاده	۲	۲/۵
علیرضا گنجی	۲	۲/۵
غلام حیدری	۲	۲/۵

۴-۲. فعال ترین مترجمان چه کسانی هستند؟

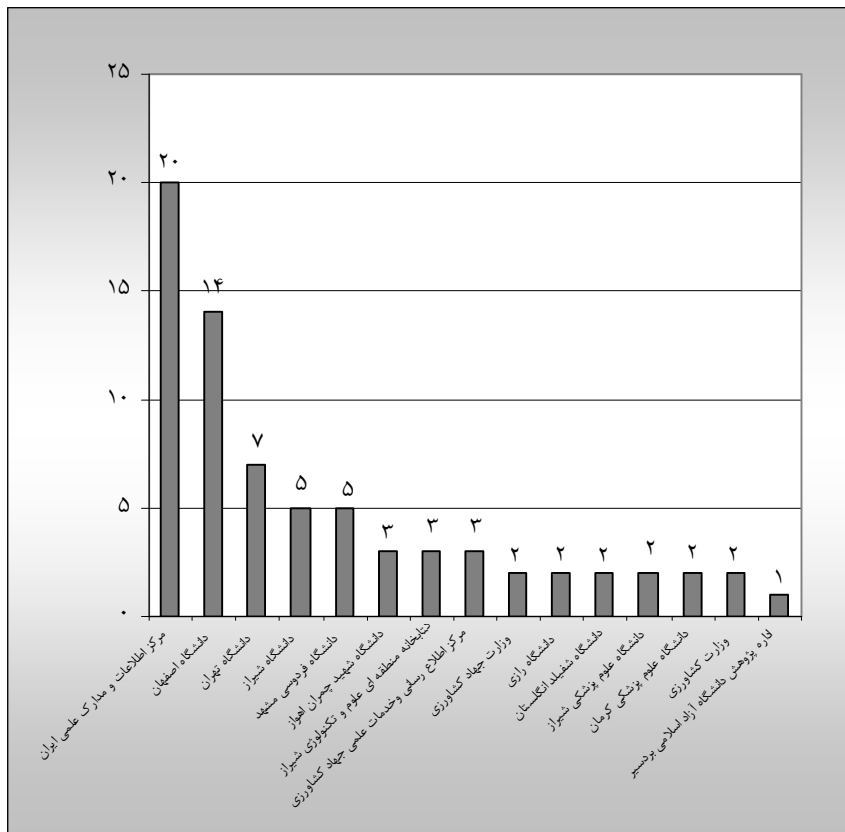
«احمد شعبانی» با ۴ مقاله ترجمه‌ای (۱۱/۴۳ درصد) در بین ۳۵ مترجم در رتبه اول، «شهناز خدیوی» و «مریم نظری» هر یک با ۳ مقاله (۸/۵۷ درصد) هر دو در رتبه دوم، و «غلام حیدری» و «رستم مظفری‌نیا» هر یک با ۲ مقاله (۵/۷۱ درصد) در رتبه سوم قرار دارند.

جدول ۲ فعال ترین مترجمان

نام مترجمان	تعداد	درصد
احمد شعبانی	۴	۱۱/۴۳
شهناز خدیوی	۳	۸/۵۷
مریم نظری	۳	۸/۵۷
غلام حیدری	۲	۵/۷۱
رستم مظفری‌نیا	۲	۵/۷۱

۳-۴. کدام دانشگاه یا سازمان در تولید این مقالات نقش داشته؟

طبق نمودار شماره ۱ و جدول شماره ۳ پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی ایران با ۲۰ مقاله (۱۹/۴۲ درصد) در رتبه اول، دانشگاه اصفهان با ۱۴ مقاله (۱۳/۵۹ درصد) در رتبه دوم، دانشگاه تهران با ۷ مقاله (۶/۸۰ درصد) در رتبه سوم، و دانشگاه‌های شیراز و فردوسی مشهد هر یک با ۵ مقاله (۴/۸۵ درصد) هردو در رتبه چهارم قرار دارند. ۲۶ مولف نیز وابستگی سازمانی خود را ذکر نکرده‌اند.

نمودار ۱ وابستگی سازمانی مولفان

جدول ۳ وابستگی سازمانی مولفان

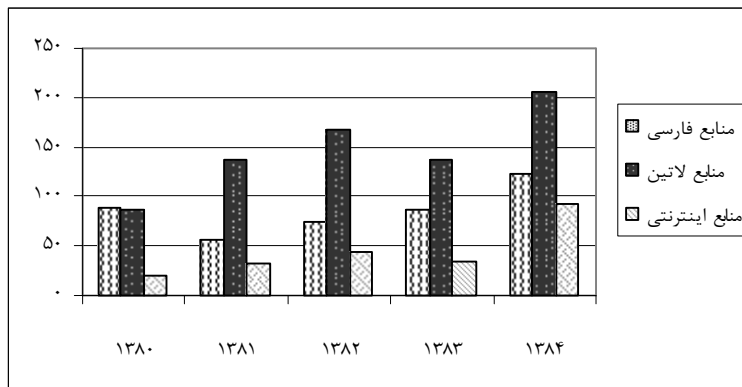
ردیف	نام دانشگاه یا سازمان	تعداد مولفان	درصد	ردیف	نام دانشگاه یا سازمان	تعداد مولفان	درصد
۱	مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران	۲۰	۱۹/۴۲	۱۷	کتابخانه دانشکده صنعت آب و برق شهید عباسپور	۱	۹۷/۱
۲	دانشگاه اصفهان	۱۴	۱۳/۵۹	۱۸	اداره پژوهش دانشگاه آزاد اسلامی پردیس	۱	۹۷/۱
۳	دانشگاه تهران	۷	۶/۸۰	۱۹	دانشکده علوم پزشکی سبزواری	۱	۹۷/۱
۴	دانشگاه شیراز	۵	۴/۸۵	۲۰	دانشگاه آزاد اسلامی	۱	۰/۹۷
۵	دانشگاه فردوسی مشهد	۵	۴/۸۵	۲۱	دانشگاه آزاد اسلامی واحد بندر انزلی	۱	۹۷/۱
۶	دانشگاه شهید چمران اهواز	۳	۲/۹۱	۲۲	دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات	۱	۹۷/۱
۷	کتابخانه منطقه‌ای علوم و تکنولوژی	۳	۲/۹۱	۲۳	دانشگاه آزاد اسلامی واحد همدان	۱	۹۷/۱
۸	مرکز اطلاع‌رسانی و خدمات علمی جهاد کشاورزی	۳	۲/۹۱	۲۴	دانشگاه تبریز	۱	۹۷/۱
۹	وزارت جهاد کشاورزی	۲	۱/۹۴	۲۵	دانشگاه صنعتی اصفهان	۱	۹۷/۱
۱۰	دانشگاه رازی	۲	۱/۹۴	۲۶	دانشگاه صنعتی مالک اشتر	۱	۹۷/۱
۱۱	دانشگاه شفیلد انگلستان	۲	۱/۹۴	۲۷	دانشگاه علامه طباطبایی	۱	۹۷/۱
۱۲	دانشگاه علوم پزشکی شیراز	۲	۱/۹۴	۲۸	دانشگاه علوم پزشکی ایران	۱	۹۷/۱
۱۳	دانشگاه علوم پزشکی کرمان	۲	۱/۹۴	۲۹	مرکز اطلاع‌رسانی توانیر	۱	۹۷/۱
۱۴	وزارت کشاورزی	۲	۱/۹۴	۳۰	مرکز تحقیقات منابع طبیعی	۱	۹۷/۱
۱۵	مؤسسه آموزش عالی علمی کاربردی جهاد کشاورزی	۱	۱/۹۷	۳۱	اصطلاحنامه علوم اسلامی	۱	۹۷/۱
۱۶	مجتمع آموزش کشاورزی فارس	۱	۱/۹۷	۳۲	نامشخص	۲۶	۲۵/۲۴
جمع کل		۱۱۵	۱۰۰				

۴-۴. تعداد منابع فارسی و لاتین در هر مقاله /دوره/سال به چه صورت می‌باشد؟

طبق جدول و نمودار شماره ۴ تعداد استناد به منابع فارسی در سال ۱۳۸۴ بیش‌تر از همه (۱۲۳ مورد)، و تعداد استناد به منابع لاتین هم در سال ۱۳۸۴ بیش‌تر از همه (۲۰۶ مورد) بوده است. در مورد منابع اینترنتی نیز تعداد استنادات در سال ۱۳۸۴ بیش‌تر از همه (۹۲ مورد) بوده است. چنان‌که جدول ۴ و نمودار شماره ۲ نشان می‌دهند، استناد به منابع با افت‌وخیز اندکی، گرایش به افزایش داشته است. در حالی که در سال ۱۳۸۰ کل استنادات ۱۹۵ مورد بوده، این رقم در سال ۱۳۸۴ به ۴۲۱ مورد رسیده است. جالب توجه این‌که در سال ۱۳۸۰ استفاده از منابع فارسی و لاتین تقریباً یکسان بوده، اما در سال ۱۳۸۴ استناد به منابع لاتین در مقایسه با منابع فارسی رشدی ۷۰ درصدی داشته است که نشانگر گرایش هرچه بیش‌تر مؤلفان به استفاده از منابع لاتین می‌باشد.

جدول ۴ تعداد استناد به منابع فارسی و لاتین و منابع اینترنتی در سال‌های مورد بررسی

سال	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴
منابع فارسی	۸۸	۵۶	۷۴	۸۷	۱۲۳
منابع لاتین	۸۶	۱۳۷	۱۶۸	۱۳۸	۲۰۶
منابع اینترنتی	۲۱	۳۳	۴۵	۳۵	۹۲
جمع	۱۹۵	۲۲۶	۲۸۷	۲۶۰	۴۲۱

نمودار ۲ تعداد منابع لاتین، فارسی، و اینترنتی در سال‌های مورد بررسی

۴-۵. کدام استان‌ها بیش‌ترین تعداد مقالات را در این مجله داشته‌اند؟

طبق جدول شماره ۵ استان تهران با ۴۶ مولف و اختصاص ۴۰ درصد از مجموع مقالات در صدر، استان اصفهان با ۱۵ مولف و ۱۳/۴۰ درصد در رتبه دوم، استان فارس با ۱۱ مولف و ۹/۷۵ درصد در رتبه سوم، و استان خراسان با ۶ مولف و ۵/۲۲ درصد در رتبه چهارم قرار دارند.

جدول ۵ توزیع استانی مولفان

ردیف	استان	تعداد	درصد
۱	تهران	۴۶	۴۰
۲	اصفهان	۱۵	۱۳/۰۴
۳	فارس	۱۱	۹/۵۷
۴	خراسان	۶	۵/۲۲
۵	کرمان	۳	۲/۶۱
۶	خوزستان	۳	۲/۶۱
۷	شفیلد انگلستان	۲	۱/۷۴
۸	همدان	۱	۰/۸۷
۹	تبریز	۱	۰/۸۷
۱۰	گیلان	۱	۰/۸۷
۱۱	نامشخص	۲۶	۲۲/۶۱
	جمع	۱۱۵	۱۰۰

۴-۶. چه تعداد و چه نوع مقالاتی اعم از تألیف، ترجمه، و گزارش در این مجله به چاپ رسیده‌اند؟

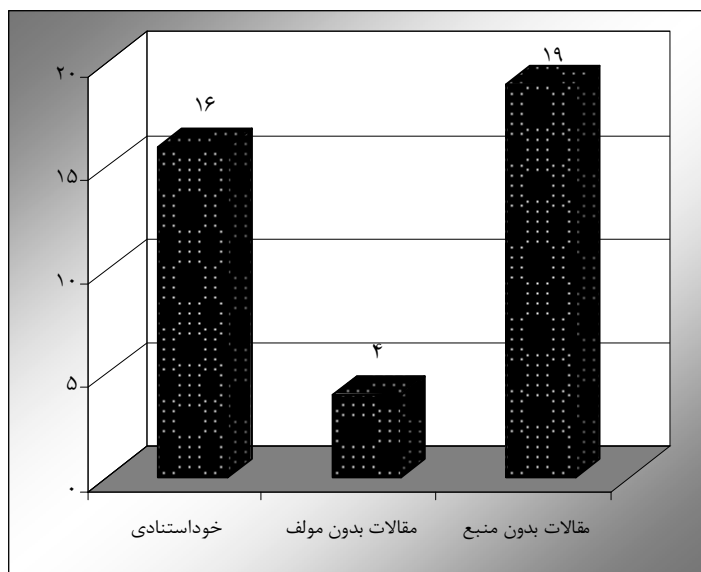
طبق جدول شماره ۶ تعداد ۶۷ مقاله (۶۵ درصد کل مقالات) را مقالات تألیفی تشکیل می‌دهند. مقالات ترجمه‌ای ۲۹ مقاله (۲۸/۲ درصد) و گزارش‌ها تعداد ۷ مورد (۶/۸ درصد) کل مقالات را شامل می‌شوند.

جدول ۶ نوع مقالات

ردیف	نوع	تعداد	درصد
۱	مقالات تالیفی	۶۷	۶۵
۲	مقالات ترجمه‌ای	۲۹	۲۸/۲
۳	گزارش	۷	۶/۸
	جمع	۱۰۳	۱۰۰

۴-۷. چه تعداد از مقالات دارای خوداستنادی، بدون مؤلف، و بدون منبع می‌باشند؟

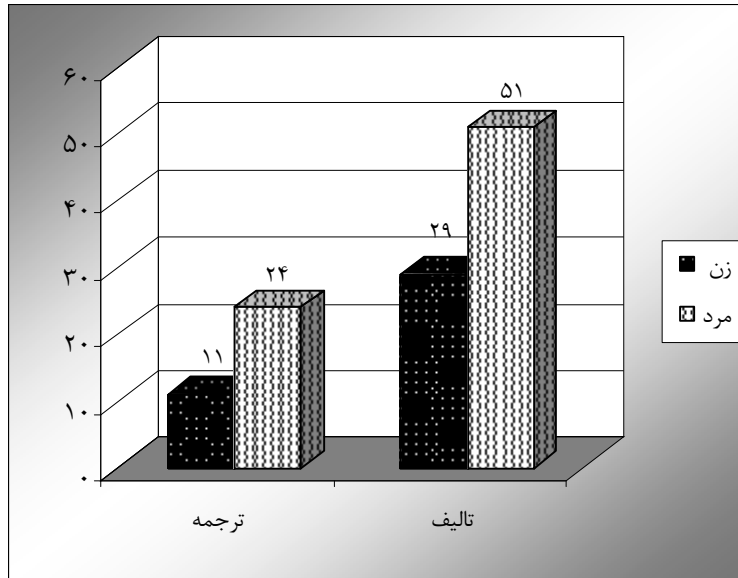
طبق نمودار شماره ۳ تعداد خود استنادی در بین سال‌های ۱۳۸۰ تا ۱۳۸۴ تعداد ۱۶ مورد می‌باشد و نویسندگان مقالات به دیگر مقالات یا کتاب‌های خود استناد کرده‌اند. تعداد مقالات بدون مؤلف در بین سال‌های ۱۳۸۰ تا ۱۳۸۴ تعداد ۴ مورد و تعداد مقالات بدون منبع نیز در این سال‌ها ۱۹ مورد می‌باشد.

نمودار ۳ تعداد مقالات خوداستنادی، بدون مؤلف و بدون منبع

۴-۸. توزیع تولید مقالات بین زنان و مردان چگونه می‌باشد؟

طبق نمودار شماره ۴ بین سال‌های ۱۳۸۰ تا ۱۳۸۴ تعداد ۱۱ ترجمه (۳۱/۴۳ درصد) و ۳۱ تألیف (۳۶/۲۵ درصد) بوسیله زنان، و تعداد ۲۴ ترجمه (۶۸/۵۷ درصد) و ۵۱ تألیف (۶۳/۷۵ درصد) به‌وسیله مردان در این نشریه به چاپ رسیده است.

نمودار ۴ توزیع جنسیتی چاپ مقالات

۴-۹. تولید مقاله بر اساس مدارک تحصیلی و نوع فعالیت علمی دارای چه توزیعی می‌باشد؟

طبق جدول شماره ۷ بر اساس نوع فعالیت مؤلفان و مترجمان، بیشترین تعداد یعنی ۴۵ مقاله (۳۹/۱ درصد) از مجموع مقالات توسط اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها و مؤسسات به چاپ رسیده است. همچنین از نظر مدرک تحصیلی مؤلفان و مترجمان، بیشترین تعداد یعنی ۲۶ مقاله (۲۲/۶ درصد مقالات) توسط افرادی با مدرک کارشناسی ارشد به چاپ رسیده است.

جدول ۷ تولید مقاله بر اساس نوع فعالیت و مدارک تحصیلی مولفان و مترجمان

نوع فعالیت	تعداد	درصد	مدارک تحصیلی	تعداد	درصد
هیئت علمی	۴۵	۳۹/۱	دکتری	۱۹	۱۶/۵
دانشجوی کارشناسی ارشد	۱۲	۱۰/۴	کارشناس ارشد	۲۶	۲۲/۶
دانشجوی دکتری	۶	۵/۲	کارشناس	۳	۲/۶
نامشخص				۴	۳/۵

۵. بحث

مقالات مولفان ایرانی در حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی در مجله علوم و فناوری اطلاعات در سال‌های ۱۳۸۰ تا ۱۳۸۴ در استفاده از منابع لاتین و اینترنتی و فارسی در مقایسه با سال‌های قبل از آن طبق پژوهش‌های «کاتوزیان» (۱۳۷۸)، «شهریاری» (۱۳۸۵) و «مقصودی دریه» (۱۳۸۱) رو به افزایش داشته. در سال‌های اخیر به خاطر نفوذ فناوری اطلاعات و اینترنت و ارتباطات گسترده جامعه علمی و نیاز روزافزون به انتقال علوم جدید از غرب، باعث استفاده گسترده از این منابع خصوصاً منابع اینترنتی و لاتین شده است. طبق جدول و نمودار شماره ۳ پژوهشگران مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران (پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی ایران)، دانشگاه تهران، شیراز، و مشهد فعالیت بیش‌تری در چاپ و تولید مقاله در این نشریه داشته‌اند. از نظر توزیع استانی تعداد ۴۰ درصد از مقالات توسط محققان و پژوهشگران استان تهران تولید شده‌اند. از آنجا که مراکز دانشگاهی و تحقیقاتی در حوزه علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی در استان تهران به نسبت دیگر استان‌ها بیش‌تر می‌باشد، این وضع دور از انتظار نیست. همچنین ۶۵ درصد از مقالات این مجلات در بین سال‌های مورد تحقیق، تألیفی و ۲۸/۲ درصد مقالات چاپ‌شده، ترجمه‌ای و ۶/۸ درصد، گزارش می‌باشند. «احمد شعبانی»، «فاطمه معتمدی» و «مهدی سمائی» فعال‌ترین مولفان در این دوره پنج‌ساله هستند. همچنین «احمد شعبانی»، «شهناز خدیوی» و «مریم نظری» از فعال‌ترین مترجمان در بین سال‌های ۱۳۸۰ تا ۱۳۸۴ در چاپ مقاله در این مجله می‌باشند. طبق نمودار شماره ۴ تعداد ۱۱ مقاله ترجمه‌ای و ۲۹ مقاله تألیفی به‌وسیله زنان به چاپ رسیده که هر چند کم‌تر از مردان است، ولی در مقایسه با دیگر پژوهش‌ها (مانند

«احمدی لاری» و «فرزین»، «مقصودی دریه» (۱۳۸۱) و «شهریاری» (۱۳۸۵) زنان در این دوره فعالیت بیش تری از خود نشان داده‌اند. جدول شماره ۷ نشان می‌دهد که اعضای هیئت علمی با ۴۵ مقاله (برابر با ۳۹/۱ درصد) در صدر تولید و چاپ مقاله در این مجله قرار دارند.

۶. نتیجه‌گیری

بررسی به عمل آمده بیانگر واقعیت‌های زیر است: روند استفاده از منابع (خصوصاً منابع لاتین و منابع اینترنتی) در سال‌های گذشته رو به افزایش بوده. سهم زنان در چاپ مقاله در این مجله بهبود یافته، ولی از آنجا که زنان در جامعه کتابداری اکثریت را تشکیل می‌دهند باید تلاش خود را بیش تر کنند. اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها و مؤسسات سهم بیش تری در تولید و چاپ مقاله در این ۵ سال داشته‌اند. با توجه به فعالیت کم دانشجویان دکتری و کارشناسی ارشد و کارشناسی نسبت به اعضای هیئت علمی و کارشناسان ارشد، بنابراین آن‌ها باید تلاش بیش تری برای چاپ و تولید مقاله در این حوزه بنمایند.

۲۶ مقاله در این پژوهش، اطلاعات شخصی مربوط به مؤلف و مترجم (مانند وابستگی سازمانی و اقامتگاه (استان) و رتبه علمی) خود را مشخص ننموده‌اند که جا دارد دست اندرکاران این مجله استاندارد خاصی را برای این منظور تهیه و در مجله در قسمت ارسال مقاله درج نمایند تا یکدستی در این موارد به وجود آید.

۷. منابع

۱. احمدی لاری، رکن‌الدین و فرزانه فرزین. ۱۳۷۶. بررسی مقالات کتابداری و اطلاع‌رسانی ۱۳۷۴-۱۳۵۸. کتابداری ۲۶-۲۷: ۳۹-۵۱.
۲. دیانی، محمدحسین (۱۳۶۵). مقالات و مقاله نویسان در نامه انجمن کتابداران ایران، مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز ۲(۱): ۳۸-۴۸.
۳. شهریاری، پرویز. ۱۳۸۵. تحلیل استنادی مقالات فصلنامه علوم اطلاع‌رسانی (۱۳۵۱-۱۳۸۱). فصلنامه کتاب ۶۷: ۱۰۲-۸۹.

۴. کاتوزیان، آذر. ۱۳۷۸. بررسی مقالات کتابداری و اطلاع‌رسانی مجلات فارسی ایران ۱۳۵۷-۱۳۷۲. فصلنامه کتاب ۳۹: ۶۷-۵۹.

۵. مقصودی دریه، رویا. ۱۳۸۱. بررسی استنادی مقالات در مجلات علوم اطلاع‌رسانی، فصلنامه پیام کتابخانه، فصلنامه کتاب و کتابداری در سالهای ۱۳۷۸-۱۳۷۹. کتابداری ۳۹: ۴۰-۲۳.

پی‌نوشت‌ها

۱. نام نشریه پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی ایران در ابتدا «نشریه فنی مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران» بود که مقالات علمی در زمینه‌های مختلف اطلاع‌رسانی را در برداشت و پس از آن عنوان نشریه به «اطلاع‌رسانی» تغییر یافت.

2. <http://www.irandoc.ac.ir>

3. EXCEL

(۱) کارشناس ارشد کتابداری مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی علوم و فناوری

پست الکترونیکی: karaminus@gmail.com

(۲) عضو هیئت علمی دانشگاه پیام نور

(۳) دانشجوی کارشناسی کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه پیام نور شیراز